

Sygn. akt III AUa 1123/20

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 4 stycznia 2021 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w składzie:

Przewodniczący: Sędzia SA Anna Michalik

Sędziowie: Sędzia SA Ewa Stryczyńska

Sędzia SA Dorota Szarek (spr.)

po rozpoznaniu w dniu 4 stycznia 2021 r. w Warszawie

na posiedzeniu niejawnym

sprawy V. Z.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w W.

o wysokość kapitału początkowego

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w W.

od wyroku Sądu Okręgowego Warszawa – Praga w Warszawie VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 9 września 2020 r. sygn. akt VII U 1685/17

oddala apelację.

Ewa Stryczyńska Anna Michalik Dorota Szarek

Sygn. akt III AUa 1123/20

UZASADNIENIE

V. Z. 6 grudnia 2017 r. złożył odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w W. z 18 października 2017 r. znak: (...), w którym wniósł o zmianę tej decyzji poprzez przyjęcie do wyliczenia kapitału początkowego prawidłowego wynagrodzenia otrzymywanego w okresie od 6 marca 1992 r. do 30 kwietnia 1992 r., od 1 maja 1992 r. do 30 sierpnia 1997 r. i od 1 maja 1994 r. do 30 czerwca 1994 r.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w W. w odpowiedzi na odwołanie wniósł o jego oddalenie wskazując, że zaskarżona decyzja jest prawnie oraz faktycznie uzasadniona. W uzasadnieniu organ rentowy wskazał, że za okres od 6 marca 1992 r. do 30 kwietnia 1992 r. zakład, w którym był zatrudniony odwołujący, składał deklaracje imienne, a od 1 maja 1992 r. do 30 sierpnia 1997 r. deklaracje bezimienne. Do wyliczenia kapitału początkowego ubezpieczonego przyjęto za okres deklaracji bezimiennych tj. od 1 maja 1992 r. do 30 sierpnia 1997 r. wynagrodzenie na podstawie umów o pracę a za okres od 1 maja 1994 r. do 30 czerwca 1994 r. przyjęto minimalne wynagrodzenie, ponieważ za ten okres brak umowy o pracę.

Sąd Okręgowy Warszawa – Praga w Warszawie VII Wydział Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z 9 września 2020 r. zmienił zaskarżoną decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w W. z 18 października 2017 r. w ten sposób, że ustalił wartość kapitału początkowego odwołującego się V. Z. na dzień 1 stycznia 1999 r. w kwocie 104.583,60 zł przyjmując, że podstawa wymiaru kapitału początkowego wynosi 2.802,23 zł, a w wskaźnik wysokości podstawy wymiaru kapitału początkowego wynosi 250%.

Powyższy wyrok Sąd Okręgowy oparł na następujących ustaleniach faktycznych:

V. Z. ur. (...) w okresie od 6 marca 1992 r. do dnia 30 sierpnia 1997 r. zatrudniony był przez (...) sp. z o.o. z siedzibą w M. jako kierownik spedycji samochodowej w pełnym wymiarze etatu. W okresie od 10 października 1997 r. do 30 września 2017 r. zatrudniony był przez (...) sp. z o.o. na stanowisku Dyrektora.

Odwołujący się w ww. okresie osiągnął następujące dochody:

1989 r. — 0,00 zł

1990 r. — 0,00 zł

1991 r. — 0,00 zł

1992 r. — 137.500.000,00 zł

1993 r. — 23 6.870.000,00 zł

1994 r. — 407.182.000,00 zł

1995 r. — 21.400,00 zł

1996 r. — 50.942,90 zł

1997 r. — 40.8 13,90 zł

1998 r. — 16.500,00 zł

W dniu 8 marca 2017 r., ubezpieczony złożył w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w W., wniosek o ustalenie kapitału początkowego.

Decyzją z 21 czerwca 2017 r., znak: (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w W. ustalił kapitał początkowy ubezpieczonego V. Z. na dzień 1 stycznia 1999 r. przyjmując jako podstawę wymiaru kapitału początkowego, okresy składkowe na ubezpieczenie społeczne z 10 kolejnych lat kalendarzowych od 1 stycznia 1989 r. do 31 grudnia 1998 r. Wskaźnik wysokości podstawy wymiaru kapitału początkowego wyniósł 66,59 %. Podstawa wymiaru kapitału początkowego została ustalona w wyniku pomnożenia wskaźnika wysokości podstawy wymiaru wynoszącego 66,59 % przez kwotę 1.220,89 zł tj. kwotę bazową określoną w ustawie z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Tak ustalona wartość kapitału początkowego na 1 stycznia 1999 r. wyniosła 14.255,89 zł. Do ustalenia wartości kapitału początkowego Zakład Ubezpieczeń Społecznych nie uwzględnił okresu od 1 maja 1992 r. do 30 sierpnia 1997 r. ponieważ nie został przedłożony oryginał świadectwa pracy, a jego kopia w ocenie organu rentowego nie stanowi środka dowodowego.

Po wydaniu przez organ rentowy decyzji z 21 czerwca 2017 r. znak: (...), V. Z. złożył 27 lipca 2017 r. do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w W. pismo, w którym oświadczył, że nie zgadza się z tą decyzją. Oświadczył ponadto, że podjął się odszukania oryginalnych dokumentów mających na celu udowodnienie zatrudnienia przez spółkę (...) Sp. z o.o. od 6 marca 1992 r. do 30 sierpnia 1997 r. oraz zatrudnienia od 1 września 1997 r. do 31 grudnia 1998 r. przez spółkę (...) Sp. z o.o. W związku z powyższym przedłożył następujące dokumenty: poświadczoną za

zgodność kopię świadectwa pracy za okres zatrudnienia, poświadczone za zgodność z oryginałem kopie umowy o pracę z 1 września 1992 r., umowy o pracę z 1 grudnia 1992 r., umowy o pracę z 1 marca 1993 r., umowy o pracę z 1 czerwca 1993 r., umowy o pracę z 1 lipca 1994 r., umowy o pracę z 1 listopada 1994 r., umowy o pracę z 30 kwietnia 1995 r., umowy o pracę z 29 grudnia 1995 r., zaświadczenia o premiach uzyskanych w 1993 i 1994 r., kopię umowy o pracę z 31 grudnia 1996 r., rozliczenie roczne PIT-30 za 1997 r., formularz PIT-11 wystawiony przez (...) Sp. z o.o. za 1997 r., formularz PIT-11 wystawiony przez (...) sp. z o.o. za 1997 r., formularz PIT-11 wystawiony przez (...) Sp. z o.o. za 1994 r., formularz PIT-11 wystawiony przez (...) Sp. z o.o. za 1996 r., zaświadczenie (...) Sp. z o.o. — Archiwum z 18 lipca 2017 r., z którego wydane zostały świadectwa pracy oraz umowy o pracę (bez kart wynagrodzeń). Ponadto V. Z. oświadczył, że dane dotyczące jego zarobków osiągniętych w spółce (...) Sp. z o.o. przedkładane były do organu rentowego na deklaracjach imiennych, w związku z czym wniósł o samodzielne odszukanie ich przez organ rentowy i uwzględnienie wynikających z nich danych przy wyliczaniu kapitału początkowego.

Następnie V. Z. 28 sierpnia 2017 r. przedłożył organowi rentowemu umowę o pracę z 1 czerwca 1992 r. oraz umowę o pracę z 6 listopada 1993 r., a w dniu 6 września 2017 r. przedłożył organowi rentowemu umowę o pracę z 6 marca 1992 r. oraz umowę o pracę z 10 października 1997 r.

Decyzją z dnia 18 października 2017 r. znak: (...), Zakład Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w W. ponownie ustalił w stosunku do ubezpieczonego V. Z. kapitał początkowy na dzień 1 stycznia 1999 r., przyjmując jako podstawę wymiaru kapitału początkowego okresy składkowe na ubezpieczenie społeczne z 10 kolejnych lat kalendarzowych, tj. od 1 stycznia 1989 r. do 31 grudnia 1998 r. Wskaźnik wysokości podstawy wymiaru kapitału początkowego wyniósł 206,60 %. Podstawa wymiaru kapitału początkowego została ustalona w wyniku pomnożenia wskaźnika wysokości podstawy wymiaru wynoszącego 206,60 % przez kwotę 1.220,89 zł, tj. kwotę bazową określoną w ustawie z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Tak ustalona wartość kapitału początkowego na 1 stycznia 1999 r. wyniosła 97.483,87 zł. Do ustalenia wartości kapitału początkowego, Zakład Ubezpieczeń Społecznych nie uwzględnił następujących dochodów:

z 1992 r. - 150.208.000,00 zł

z 1993 r. - 242.558.000,00 zł

z 1994 r. - 407.182.000,00 zł

z 1995 r. - 41.681,30 zł

z 1996 r. - 50.942,90 zł

z 1997 r. - 31.682,70 zł

ponieważ nie został przedłożony oryginał dokumentu, a jedynie jego kopia, który nie stanowi środka dowodowego.

Od decyzji organu rentowego z 18 października 2017 r., znak: (...), V. Z. złożył odwołanie do Sądu, inicjując tym samym przedmiotowe postępowanie.

Postanowieniem z 23 stycznia 2020 r. Sąd I instancji dopuścił dowód z opinii biegłego specjalisty ds. rachunkowości i księgowości celem wyliczenia podstawy wymiaru składek i wysokości kapitału początkowego odwołującego się za okres od 1989 r. do 1998 r. przy uwzględnieniu treści wszystkich przedłożonych do akt dokumentów zawierających informację o uzyskanych przez odwołującego się wynagrodzeniach z tytułu pracy.

Na podstawie dokumentów znajdujących się w aktach sprawy biegła sądowa Sądu Okręgowego Warszawa-Praga w Warszawie z zakresu rachunkowości E. Z. sporządziła opinię i dokonała obliczeń kapitału początkowego na dzień 1 stycznia 1999 r., przyjmując jako podstawę wymiaru kapitału początkowego okresy składkowe na ubezpieczenie społeczne z 10 kolejnych lat kalendarzowych, tj. od 1 stycznia 1989 r. do 31 grudnia 1998 r. Wskaźnik wysokości podstawy wymiaru kapitału początkowego wyniósł 279,99 % co po ograniczeniu wynosi 250 %. Podstawa wymiaru

kapitału początkowego została ustalona w wyniku pomnożenia wskaźnika wysokości podstawy wymiaru, wynoszącego 250 % przez kwotę 1.220,89 zł, tj. kwotę bazową określoną w ustawie z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Tak ustalona wartość kapitału początkowego na 1 stycznia 1999 r. wyniosła 104.583,60 zł. Przy ustaleniu wysokości kapitału początkowego uwzględniono zarobki z umów o pracę i deklaracji PIT-11.

Powyższy stan faktyczny Sąd Okręgowy ustalił na podstawie dowodów z dokumentów zawartych w aktach sprawy i aktach rentowych odwołującego się oraz na podstawie opinii biegłego z zakresu rachunkowości. Zdaniem Sądu I instancji sposób sformułowania opinii odpowiada zasadom logiki i w klarowny sposób przedstawiana tok rozumowania prowadzący do zawartych w niej wniosków. Zawarte w materiale dowodowym dowody są wiarygodne, wzajemnie się uzupełniają i tworzą spójny stan faktyczny.

Na podstawie tak ustalonego stanu faktycznego, Sąd Okręgowy uznał, że odwołanie zasługiwało na uwzględnienie.

Sąd Okręgowy wskazał, że zgodnie z art. 174 ust. 1 i ust. 3 ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U z 2020 r., poz. 53) kapitał początkowy ustala się na zasadach określonych w art. 53 z uwzględnieniem ust. 2-12. Podstawę wymiaru kapitału początkowego ustala się na zasadach określonych w art. 15, 16, 17 ust. 1 i 3 oraz art. 18 z tym, że okres kolejnych 10 lat kalendarzowych ustala się z okresu przed 1 stycznia 1999 r. Stosownie do treści art. 15 ust. 1 ustawy, podstawę wymiaru emerytury i renty stanowi ustalona w sposób określony w ust. 4 i 5 przeciętna podstawa wymiaru składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe lub na ubezpieczenie społeczne na podstawie przepisów prawa polskiego w okresie kolejnych 10 lat kalendarzowych, wybranych przez zainteresowanego z ostatnich 20 lat kalendarzowych poprzedzających bezpośrednio rok, w którym zgłoszono wniosek o emeryturę lub rentę, z uwzględnieniem ust. 6 i art. 176.

W myśl ust. 6 na wniosek ubezpieczonego, podstawę wymiaru emerytury lub renty może stanowić ustalona w sposób określony w ust. 4 i 5 przeciętna podstawa wymiaru składki na ubezpieczenie społeczne lub ubezpieczenia emerytalne i rentowe w okresie 20 lat kalendarzowych przypadających przed rokiem zgłoszenia wniosku, wybranych z całego okresu podlegania ubezpieczeniu. Z kolei zgodnie z ust. 2 a, jeżeli nie można ustalić podstawy wymiaru składek w okresie pozostawania w stosunku pracy wskazanym do ustalenia podstawy wymiaru emerytury i renty, za podstawę wymiaru składek przyjmuje się kwotę obowiązującego w tym okresie minimalnego wynagrodzenia pracowników, proporcjonalnie do okresu podlegania ubezpieczeniu i wymiaru czasu pracy.

Sąd pierwszej instancji przywołując orzecznictwo sądów powszechnych podniósł, że wysokość kapitału początkowego ustalić można wyłącznie o wynagrodzenie wykazane, to jest udowodnione, pewne, precyzyjne, a nie jedynie uprawdopodobnione (tak np. wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z 17 lutego 2016 r. III AUa 1327/15).

W myśl art. 53 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS emerytura wynosi:

1. 24% kwoty bazowej, o której mowa w art. 19, z zastrzeżeniem ust. 3 i 4, oraz
2. po 1,3% podstawy jej wymiaru za każdy rok okresów składkowych,
3. po 0,7% podstawy jej wymiaru za każdy rok okresów nieskładkowych - z uwzględnieniem art. 55.

Z kolei w ustępie 2 postanowiono, że przy obliczaniu emerytury okresy, o których mowa w ust. 1 pkt 2 i 3 ustala się z uwzględnieniem pełnych miesięcy.

Zważywszy na powyższe Sąd Okręgowy wskazał, że w swoim odwołaniu ubezpieczony wniósł o przyjęcie do wyliczenia kapitału początkowego wynagrodzenia otrzymywanego od 1 maja 1994 r. do dnia 30 czerwca 1994 r. W tym względzie, organ rentowy wskazywał, iż do ustalenia wartości kapitału początkowego nie przyjęto wynagrodzenia w tej wysokości,

ponieważ zdaniem organu rentowego nie zostały przedłożone przez odwołującego dokumenty w oparciu o które byłoby możliwe ustalenie wysokości wynagrodzenia za ten okres.

Sąd pierwszej instancji zwrócił uwagę, że przepisy regulujące postępowanie o świadczenia emerytalno-rentowe przed organem rentowym, tj. przepisy rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe z 11 października 2011 r. (Dz.U. Nr 237, poz. 1412) nie mają zastosowania w postępowaniu sądowym, w którym stosuje się przepisy Kodeksu postępowania cywilnego. Ewentualne ograniczenia dowodowe mogą zatem wynikać jedynie z przepisów kodeksu postępowania cywilnego. W takim przypadku należy zwrócić uwagę, że przepisy Kodeksu postępowania cywilnego nie przewidują ograniczeń co do środków dowodowych stwierdzających wysokość zarobków lub dochodów stanowiących podstawę wymiaru emerytury lub renty. Z tego względu wysokość wynagrodzenia otrzymywanego przez odwołującego od 1 maja 1994 r. do dnia 30 czerwca 1994 r. mogła być określona na podstawie deklaracji PIT-11 za 1994 r. wystawionej przez (...) Sp. z o.o. Przy ustaleniu wysokości kapitału początkowego uwzględniono wysokość zarobków z umów o pracę i deklaracji PIT-11.

Wobec powyższego Sąd pierwszej instancji uznał, że nie było konieczności by stosować przywoływany wyżej art. 15 ust. 2a i przyjmować dla okresu od 1 maja 1994 r. do 30 czerwca 1994 r. wysokość minimalnego wynagrodzenia zamiast wysokość wynagrodzenia faktycznie otrzymywanego przez odwołującego. Sąd uznał również, że deklaracje PIT-11 stanowią wiarygodne i pewne źródło informacji o wysokości otrzymywanego wynagrodzenia, pochodzące od osoby trzeciej. Z tego względu zasadne było ustalenie wartości kapitału początkowego również w oparciu o te dokumenty, co znalazło wyraz w opinii wygadanej przez biegłą sądową.

Z uwagi na powyższe okoliczności Sąd Okręgowy zmienił zaskarżoną decyzję i ustalił wartość kapitału początkowego odwołującego się na dzień 1 stycznia 1999 r. stosownie do wyliczeń biegłej.

Apelację od powyższego wyroku wniósł Zakład Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w W..

Zaskarżając wyrok w całości organ rentowy wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie odwołania w całości i zasądzenie od odwołującego się na rzecz organu rentowego zwrotu kosztów procesu za postępowanie apelacyjne według norm przepisanych, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania przez Sąd pierwszej instancji.

Organ rentowy zarzucił Sądowi Okręgowemu:

- naruszenie przepisów prawa procesowego tj. art. 233 § 1 k.p.c., art. 286 k.p.c. poprzez dowolną a nie swobodną ocenę dowodów i uznanie opinii biegłego sądowego z zakresu rachunkowości w tym prowadzenia ksiąg rachunkowych, podatków, kadr i płac, ekonomii, bankowości leasingu oraz czynszów lokalowych z dnia 16 marca 2020 r. za prawidłową i wystarczającą do wydania prawidłowego rozstrzygnięcia, pomimo, że zawiera ona cechy nieprawidłowości w części dotyczącej przyjęcia do ustalenia wartości kapitału początkowego ubezpieczonego wynagrodzenia z lat 1994, 1996, 1997 z deklaracji PIT-11;

- naruszenie przepisów prawa procesowego tj. art. 278 § 1 k.p.c. w związku z art. 232 k.p.c. co miało istotny wpływ na wynik sprawy, polegające na nieprzeprowadzeniu przez Sąd dowodu z opinii innego biegłego sądowego z zakresu rachunkowości bądź opinii uzupełniającej z urzędu, w zakresie weryfikacji prawidłowości ustalenia wysokości kapitału początkowego V. Z.;

- obrazę przepisów prawa materialnego tj. art. 174 ust. 3 w związku z art. 15 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jedn. Dz. U. z 2020 r. poz. 53 ze zm.) dalej „ustawa emerytalna”, przez przyjęcie do ustalenia kapitału początkowego wysokość wynagrodzenia na podstawie deklaracji PIT w sytuacji, gdy nie wiadomo czy stanowiło ono podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne;

- a w konsekwencji powyższego błąd w ustaleniach faktycznych polegający na nieprawidłowym ustaleniu wysokości kapitału początkowego V. Z..

W uzasadnieniu apelacji organ rentowy podniósł, że podstawą zaskarżonego wyroku była opinia biegłego sądowego z zakresu rachunkowości, która w ocenie organu rentowego zawiera błędne założenia w zakresie przyjęcia do ustalenia kapitału początkowego wysokości wynagrodzenia na podstawie deklaracji PIT, podczas gdy nie wiadomo, czy stanowiło ono podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne. Organ rentowy wskazał, że do ustalenia wysokości kapitału początkowego można uwzględnić tylko te składniki wynagrodzenia, których wysokość jest pewna, a w razie braku dokumentacji płacowej istnieje możliwość ustalenia wysokości wynagrodzenia w oparciu o dokumentację zastępczą znajdującą się w aktach osobowych, w których znajdują się dane dotyczące wynagrodzenia. Przy czym, w takiej sytuacji można uwzględnić tylko te składniki, które są pewne, wypłacane w danym okresie i w określonej wysokości. Do niniejszej sprawy nie załączono natomiast akt osobowych ubezpieczonego za sporny okres zatrudnienia co powoduje, że brak było podstaw do uwzględnienia w całości kwot wynagrodzenia wskazanych w PIT -11 za 1994 r., 1996 r. i 1997 r. Organ rentowy podniósł również, że Sąd pierwszej instancji powinien, wobec zakwestionowania opinii biegłej sądowej E. Z., przeprowadzić dowód z opinii innego biegłego sądowego z zakresu rachunkowości bądź opinii uzupełniającej w zakresie prawidłowości ustalenia kapitału początkowego ubezpieczonego.

W odpowiedzi na apelację odwołujący się wniósł o jej oddalenie.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje.

Apelacja jako bezzasadna podlegała oddaleniu.

Wobec tego, że w apelacji podniesiony został zarzut naruszenia przepisów prawa procesowego, Sąd Apelacyjny w pierwszej kolejności poddał ten zarzut ocenie pod kątem zasadności, bowiem dopiero skontrolowanie poprawności ustalenia stanu faktycznego pozwala ocenić prawidłowość zastosowania prawa materialnego.

Sąd Apelacyjny nie podziela zarzutu naruszenia art. 233 § 1 k.p.c., gdyż zgodnie z dominującymi poglądami prezentowanymi w orzecznictwie, do naruszenia tego przepisu dochodzi wówczas, gdy strona apelująca wykaże Sądowi pierwszej instancji uchybienie podstawowym regułom służącym ocenie wiarygodności i mocy poszczególnych dowodów, tj. regułom logicznego myślenia, zasadzie doświadczenia życiowego i właściwego kojarzenia faktów, co w niniejszej sprawie nie miało miejsca, gdyż w apelacji zaprezentowana została jedynie odmienna, subiektywna ocena stanu faktycznego sprawy. Zgodnie z dominującym w orzecznictwie poglądem zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. nie może polegać na zaprezentowaniu własnych, korzystnych dla skarżącego ustaleń faktycznych, a tym samym korzystnej dla niego oceny materiału dowodowego (vide: uzasadnienie postanowienia Sądu Najwyższego z 10 stycznia 2002 r., sygn. akt II CKN 572/99, LEX nr 53136). Do naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. nie wystarczy samo przekonanie apelującego o innej niż przyjęta wadze (doniosłości) poszczególnych dowodów i ich ocenie odmiennej od przeprowadzonej przez Sąd (vide: wyrok Sądu Najwyższego z 10 kwietnia 2000 r., V CKN 17/00).

W ocenie Sądu Apelacyjnego, Sąd Okręgowy prawidłowo ustalił i ocenił wiarygodność materiału dowodowego zebranego w sprawie, nie przekraczając granic swobodnej oceny dowodów w rozumieniu art. 233 § 1 k.p.c. Stan faktyczny sprawy ustalony przez Sąd Okręgowy jest prawidłowy i Sąd Apelacyjny podziela ustalenia dotyczące stanu faktycznego poczynione przez Sąd I instancji i przyjmuje je za własne, czyniąc je podstawą własnego orzekania stosownie do art. 387 § 2¹ k.p.c. Wobec tego zbędne jest ich ponowne przedstawienie.

Odnosząc się do poszczególnych zarzutów Sąd Apelacyjny za bezzasadny uznaje zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. i 286 k.p.c. polegający na błędnym uznaniu opinii biegłego z zakresu rachunkowości za prawidłową i wydanie na jej podstawie wyroku, wobec tego, że do ustalenia wartości kapitału początkowego przyjęta została wysokość wynagrodzenia na podstawie deklaracji PIT-11 za lata 1994, 1996, 1997.

W pierwszej kolejności wskazać należy, że podstawę sporządzenia opinii stanowił cały zebrany w sprawie materiał dowodowy i dlatego wbrew twierdzeniom organu rentowego deklaracje PIT -11 nie były wyłącznym środkiem dowodowym, w oparciu o który możliwe było ustalanie wysokości wynagrodzenia ubezpieczonego potrzebnego

do ustalenia wartości kapitału początkowego. Innym dowodem w sprawie jest dostarczona przez ubezpieczonego jego dokumentacja pracownicza, którą otrzymał z archiwum oraz kserokopia druku Rp – 7 z 30 maja 2000 r., potwierdzająca okresy zatrudnienia oraz osiągnięte dochody w okresie od 1992 r. do 1997 r.

Kopia druku RP - 7 zawiera dokładnie te same dane co deklaracje PIT - 11 za ten sam okres. Podkreślić przy tym należy, że zaświadczenie o zatrudnieniu i wynagrodzeniu (druk ZUS Rp – 7), które zostało wystawione przez pracodawcę stanowi środek dowodowy potwierdzający wysokość wynagrodzenia pracownika, przyjmowanego dla ustalenia podstawy wymiaru świadczenia emerytalnego lub rentowego, o którym mowa w § 21 Rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 11 października 2011 r. (Dz. U. Nr 237, poz. 1412).

W ocenie Sądu Apelacyjnego chociaż kserokopie nie stanowią dokumentów w rozumieniu 234¹ k.p.c., to w istocie posiadają moc dowodową i stanowią środek dowodowy w postępowaniu cywilnym, a tym samym mogą stanowić podstawę ustaleń w sprawie o ile nie sprzeciwiają się temu inne dowody zgromadzone w sprawie.

Wobec tego, że przed sądem powszechnym nie obowiązują ograniczenia dowodowe jak przed organem rentowym, zestawienie kopii druku Rp – 7 (który nie został uznany przez ZUS za wiarygodny) z danymi zawartymi w deklaracjach PIT – 11, pozwala na przyjęcie danych zawartych PIT – 11 za dowód służący do wydania opinii przez biegłego w sprawie.

Wskazać przy tym trzeba również na dowód w postaci zeznań świadka W. C. (k. 20 -21 a. s.) który w latach 90 – tych (do lutego 2001 r.) w ramach outsourcingu prowadził księgi rachunkowe firmy (...) (w której ubezpieczony był zatrudniony w latach 1992 – 1997). Potwierdził bowiem, że druk Rp – 7 dotyczący ubezpieczonego wystawił na podstawie listy płac, akt osobowych i deklaracji imiennych ZUS i podpisał osobiście oraz wysłał ten druk na adres ZUS, gdyż było to objęte zakresem jego obowiązków służbowych. Potwierdził także uiszczenie wszystkich podatków i składek na ZUS wymienionych w tym zaświadczeniu. Powyższy dowód uwiarygadnia dodatkowo dokument w postaci zaświadczenia z 30 maja 2000 r. na druku Rp – 7, co pozwala na ustalenie również na jego podstawie podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne V. Z..

W dalszej kolejności podkreślić należy, że na tle innych środków dowodowych, w szczególności zeznań świadków i stron, dowód z opinii biegłego wyróżnia jego specjalny przedmiot, cel, charakter oraz specyficzne, właściwe tylko temu dowodowi, kryteria oceny. Opinia biegłego podlega, tak jak inne dowody, ocenie według art. 233 § 1 k.p.c. Jednak odróżniają ją szczególne kryteria oceny takie jak: zgodność z zasadami logiki, wiedzy powszechnej, poziom wiedzy biegłego, podstawy teoretyczne opinii, sposób motywowania oraz stopień stanowczości wyrażonych w niej wniosków. Opinia biegłego nie podlega weryfikacji, jak dowód na stwierdzenie faktów, na podstawie kryterium prawdy i fałszu (vide: postanowienie Sądu Najwyższego z 7 listopada 2000 r., I CKN 1170/98). W ocenie Sądu Apelacyjnego organ rentowy nie nawiązał do powyższych kryteriów oceny opinii biegłego, wskazując jedynie na nieprawidłowości dotyczące przyjęcia do ustalenia kapitału początkowego wysokości wynagrodzenia na podstawie deklaracji PIT - 11. Natomiast przeświadczenie jednej ze stron o nieprawidłowości opinii sporządzonej w sprawie nie może być – jak już wyżej wskazano – podstawą do uznania, że doszło do naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. Zgodnie z ugruntowanym w orzecznictwie poglądem, w sprawach w których sąd jest obowiązany do zasięgnięcia opinii biegłego, a opinia ta jest logiczna i spójna, sąd nie musi powoływać innych biegłych z tego powodu, że jedna ze stron jest z tej opinii niezadowolona lub gdy jej treść jest dla strony niekorzystna, gdyż wystarczy, że opinia ta jest przekonująca dla sądu orzekającego w sprawie.

Jednocześnie poddanie wątpliwości czy deklaracje PIT-11 zawierają dane, które mogą stanowić podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne, przy braku wskazania przekonujących argumentów, które tą wątpliwość by uzasadniały przy zestawieniu PIT-11 z drukiem RP-7 (na co wskazano powyżej) przemawia za uznaniem tego zarzutu za bezzasadny.

Nie zasługuje na uwzględnienie zarzut naruszenia art. 174 ust. 3 w związku z art. 15 ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych poprzez ustalenie kapitału początkowego o wysokość wynagrodzenia na podstawie deklaracji PIT.

W myśl art. 174 ust. 3 ww. ustawy, podstawę wymiaru kapitału początkowego ustala się na zasadach określonych w art. 15, 16 17 ust. 1 i 3 oraz art. 18, z tym, że okres kolejnych 10 lat kalendarzowych ustala się z okresu przed dniem 1 stycznia 1999 r. Podstawę wymiaru emerytury i renty stanowi ustalona w sposób określony w ust. 4 i 5 przeciętna podstawa wymiaru składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe lub na ubezpieczenia społeczne na podstawie przepisów prawa polskiego w okresie kolejnych 10 lat kalendarzowych, wybranych przez zainteresowanego z ostatnich 20 lat kalendarzowych poprzedzających bezpośrednio rok, w którym zgłoszono wniosek o emeryturę lub rentę, z uwzględnieniem ust. 6 i art. 176 (ust. 1). Jeśli nie można ustalić podstawy wymiaru składek w okresie pozostawania w stosunku pracy wskazanym do ustalenia podstawy wymiaru emerytury i renty, za podstawę wymiaru składek przyjmuje się kwotę obowiązującego w tym okresie minimalnego wynagrodzenia pracowników, proporcjonalnie do okresu podlegania ubezpieczeniu i wymiaru czasu pracy (ust. 2a).

W niniejszej sprawie nie można uznać, iż doszło do naruszenia prawa materialnego. Sąd pierwszej instancji zastosował powyższe przepisy i w oparciu o opinię biegłej wyjaśnił sporne okoliczności sprawy oraz w sposób prawidłowy ustalił wysokość kapitału początkowego ubezpieczonego a jak wskazano powyżej informacje zawarte w deklaracjach PIT na tle pozostałego materiału dowodowego w sprawie, zawierały dane, które mogły stanowić podstawę do wyliczenia kapitału początkowego odwołującego się.

Jak wskazano powyżej, w postępowaniu sądowym z zakresu ubezpieczeń społecznych, opartym na zasadzie swobodnej oceny dowodów, nie obowiązują ograniczenia dowodowe przewidziane dla postępowania przed organem rentowym. W postępowaniu z zakresu ubezpieczeń społecznych mogą być przeprowadzone wszelkie środki dowodowe przewidziane w Kodeksie postępowania cywilnego. Powyższa zasada została wielokrotnie potwierdzona w orzecznictwie Sądów powszechnych i Sądu Najwyższego. W wyroku z dnia 7 grudnia 2006 r. Sąd Najwyższy zauważył, że przepisy rozporządzenia regulującego postępowanie o świadczenia emerytalno – rentowe przed organem rentowym, zawierające ograniczenia dowodowe, nie mają zastosowania w postępowaniu sądowym, opartym na zasadzie swobodnej oceny dowodów (wyrok Sądu Najwyższego z 7 grudnia 2006 r., I UK 179/06).

Wobec powyższego prawidłowo uznał Sąd Okręgowy, że przepisy Rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 11 października 2011 r. regulujące postępowanie w sprawach o świadczenia emerytalne i rentowe przed organem rentowym nie mają zastosowania w postępowaniu sądowym. Tym samym środki dowodowe wskazane w § 21 tego rozporządzenia stwierdzające wysokość wynagrodzenia, dochodu, przychodu oraz uposażenia przyjmowanego do ustalenia podstawy wymiaru emerytury lub renty, którymi są zaświadczenia pracodawcy lub innego płatnika składek, legitymacja ubezpieczeniowa lub inny dokument, na podstawie którego można ustalić wysokość wynagrodzenia, dochodu, przychodu lub uposażenia nie są jedynymi, za pomocą których można wykazywać okresy zatrudnienia w postępowaniu przed sądem pracy i ubezpieczeń społecznych. Na powyższe zwrócił również uwagę Sąd Najwyższy wskazując, że wysokość zarobków, których pochodną jest podstawa wymiaru składki na ubezpieczenie społeczne, jest faktem mającym istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy (art. 227 k.p.c.) i może być przed sądem udowodniana wszelkimi środkami wynikającymi z przepisów k.p.c. (wyrok z 18 grudnia 2012 r., II UK 140/12). Tym samym za nietrafiony uznać należy zarzut organu rentowego odnośnie ustalenia wysokości wynagrodzenia ubezpieczonego za sporny okres na podstawie deklaracji PIT -11, które stanowią podstawową informację na temat przychodów, dochodów, kosztów oraz pobranych zaliczek na podatek osobowy od osób fizycznych. W ocenie Sądu odwoławczego stanowią one wiarygodne źródło o wysokości zarobków ubezpieczonego i jako takie posiadają walor dowodowy.

Za bezzasadny uznać należy zarzut nieprzeprowadzenia przez Sąd Okręgowy dowodu z opinii innego biegłego z zakresu rachunkowości bądź opinii uzupełniającej z urzędu, w celu weryfikacji prawidłowości ustalenia wysokości kapitału początkowego ubezpieczonego.

Sąd nie ma obowiązku dopuszczenia dowodu z opinii kolejnych biegłych w każdym przypadku, gdy złożona opinia jest niekorzystna dla strony. Jeżeli sąd uzyskał od biegłych niezbędne do merytorycznego i prawidłowego orzekania

wyliczenia oparte na wiadomościach specjalnych to zarzut braku ponowienia lub uzupełnienia dowodu z opinii innych biegłych jest bezpodstawny (vide: postanowienie Sądu Najwyższego z 5 grudnia 2019 r., II UK 369/18).

Dlatego sam fakt zakwestionowania przez organ rentowy opinii biegłej nie stanowi podstawy do przeprowadzenia przez sąd dowodu z opinii innego biegłego lub opinii uzupełniającej. Sąd Apelacyjny podziela stanowisko Sądu pierwszej instancji, że opinia biegłego z 16 marca 2020 r. odpowiada zasadom logiki i w jasny, klarowny sposób przedstawia tok rozumowania biegłej, prowadzący do zawartych w opinii wniosków.

Konkludując, w ocenie Sądu Apelacyjnego Sąd pierwszej instancji przeprowadził wyczerpujące postępowanie dowodowe, wyjaśnił wszystkie istotne okoliczności sprawy oraz dokonał prawidłowych ustaleń faktycznych. Sąd odwoławczy podziela argumentację przedstawioną w uzasadnieniu zaskarżonego orzeczenia. Sąd pierwszej instancji prawidłowo ustalił wysokość kapitału początkowego V. Z. od 1 stycznia 1999 r. w wysokości 104.583,60 zł przyjmując, że podstawa wymiaru kapitału początkowego wynosi 2.802,23 zł, a wskaźnik wysokości podstawy wymiaru kapitału początkowego wynosi 250%.

Reasumując, zaskarżony wyrok oparty jest na prawidłowych ustaleniach faktycznych i odpowiada prawu, zaś apelacja nie zawiera usprawiedliwionych podstaw. Z tego względu Sąd Apelacyjny, na podstawie art. 385 k.p.c. orzekł o oddaleniu apelacji.

Ewa Stryczyńska Anna Michalik Dorota Szarek